

нативні і справедливі положення щодо еволюції систем, які не «вкладаються» в межі обраної парадигми;

— невикористання достатньою мірою економічної системології як методу наукового дослідження з її опорою на економічну синергетику, а це не дозволяє «піднятися» до належного рівня узагальнення й визначити ґносеологічний і практичний інструментарій ефективного розв'язання багатьох проблем;

— неможливим є просте «зведення» курсу «Економічна системологія» до ряду інших дисциплін, безумовно вагомих, оскільки економічна системологія вже і метод, і наукова дисципліна. Акцент на невід'ємну складову курсу — методу, сприяє розвиненому системному мисленню, бо без орієнтації у потоці інформації неможливо сформулювати сучасного викладача, якими будуть, у майбутньому, студенти за спеціальністю « Економічна теорія та історія економічної думки ».

В. С. Білоус, канд. іст. наук, проф.,
кафедра політології та соціології

СИНЕРГЕТИЧНА ОСВІТА ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Історія розвитку людства переконливо свідчити про те, що освіта завжди визначала не лише рівень і якість знань про природу і суспільство, але й здійснювала вирішальний вплив на розвиток усіх сфер життєдіяльності суспільства: економіки, соціальної сфери, політичної системи, науки, техніки, технологій, творчого мислення та духовного світу людини і суспільства. Таку фундаментальну роль у суспільному розвитку освіта виконує, перш за все, тому, що акумулює нові і новітні досягнення науки і техніки та, використовуючи певні методи, забезпечує людині і суспільству можливість пізнавати закономірності і випадковості розвитку природи і суспільства, набирати знання й досвід, необхідні для ефективної практичної діяльності.

У зв'язку з цим сама освіта безперервно розвивається та самодосконалюється. Переконливим підтвердженням цього стало виникнення синергетичної парадигми розвитку і пізнання, яка склала реальну основу створення синергетичної освіти.

На основі багатьох наукових визначень синергетики сьогодення можна сформулювати узагальнене її визначення. Синергетика — це наука про самовиникаючі, випадкові, самоорганізовані, взаємодію-

чі, взаємовпливаючі процеси і явища в природі суспільстві, яким притаманні нелінійність, відкритість дисипативність та ін. Такі процеси і явища в природі і суспільстві складають до 90 % і лише 10 % здійснюються за законами діалектики. Якраз це й обумовило необхідність створення системи синергетичної освіти.

Справа в тому, що система індустріального суспільства (Україна є індустріальним суспільством) користується в основному діалектичною (класичною) парадигмою і фіксованими правилами та методами організації навчального процесу, і навчання студентів, пропагує готові знання і вміння. Така система, як робить висновки В. Андрущенко, передбачає в основному оволодіння сукупністю готових знань і стандартів методології мислення.

Сучасні еволюційні зміни, що відбуваються в загальнопланетарній метасоціальній системі та в її підсистемах, вимагають наукового творчого осмислення *інновацій*, якісно нових досягнень науки, якісних перетворень в економіці, соціальній сфері, в політиці, в духовно-культурному житті суспільства.

Все це рішуче вимагає якісного перетворення самої системи освіти, створення нової, синергетичної освіти.

Синергетична освіта, на думку вітчизняних вчених, це соціальний інститут і засіб соціалізації людини, орієнтований на нову синергетичну методологію мислення і пізнання, на міждисциплінарний рух у науці і навчанні, на використання синергетичних методів навчання: самонавчання, нелінійний діалог, пробуджуюче навчання, навчання як адаптивна модифікація, навчання як фазовий перехід, гештальтосвіта, кейс-метод, заснований на синергетичному розумінні і аналізі конкретних ситуацій та ін.

Змістом синергетичної освіти є самосвідомість, самоорганізація, самоуправління професорсько-викладацького складу і студентів на принципах рівності; взаєморозуміння інтересів, здібностей і можливостей; взаємодії та взаємодопомоги в їх реалізації; персональної і колективної відповідальності; відкритого діалогу з будь-яких проблем; творчого мислення; синергетичного поєднання самонавчання і самовиховання.

Метою синергетичної освіти, всього навчального процесу мусить бути формування особистості, фахівця XXI століття, поєднуючого сучасні знання і безперервний творчий пошук інновацій, людську мудрість і здатність ефективно діяти в умовах відкритого, нелінійного, самоорганізованого, нестабільного глобалізованого світу.

Таким чином, синергетична освіта відповідає вимогам XXI століття, початок якого характеризується нестабільністю, неоднозначністю, різноманітністю, розпадом стереотипів, універсаль-

ністю і суперечністю процесів глобалізації, бурхливим процесом виникнення і використання інновацій, зміною видів, засобів і методів діяльності, інтеграцією в економічній, соціальній, політичній і духовно-культурній сферах життєдіяльності суспільства, в тому числі в науці і освіті.

Зрозуміло, що лише синергетична освіта, заснована на інтегративній сучасній методології, здатна забезпечити дійсно інноваційний характер навчання студентів вищої школи України.

Література

1. *Андрущенко В.* Освіта в пошуку нових стратегій мислення // Вища освіта України. — 2003. — № 2. — С. 5—6.

2. *Князева Є., Курдюмов С.* Основа синергетики. — СПб., 2002. — С. 280—295.

3. *Добронравова І.* Філософія науки і синергетика освіти // Вища освіта України. — 2003. — № 2. — С. 5—6.

Н. Л. Бірка, співробітник КНЕУ
імені Вадима Гетьмана

ФОРМУВАННЯ АКТИВНОСТІ СТЕРЕОТИПНО-ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Інтенсивне формування соціальної зрілості студентів здійснюється при проведенні виховної та практичної, а також самостійно-пізнавальної роботи. Потрібно зауважити, що саме на активній діяльності кожного індивідуума та його прагнення до отримання знань формується особиста індивідуальність.

Якщо проаналізувати етап формування зрілості студентів, потрібно проакцентувати увагу та охарактеризувати ще й ті фактори, які впливають на формування їх уявлення про майбутню професію.

Важливу роль на вказаному етапі відіграє досвід та праця викладача, а також дотримання стереотипів професійного мислення фахівця.

Можна виділити наступні фактори, які свідчать про активність стереотипного професійного мислення студентів у пізнавальній діяльності:

— застосування педагогічних технологій при викладанні того чи іншого предмета;